

Utvidelsen av Jøldalshytta startet høsten 2004. Dette var et stort og krevende byggeprosjekt som det ikke hadde vært mulig å gjennomføre uten en imponerende dugnadsinnsats. Foto: Torgeir Gunleiksrud

Tanker om TTs hyttenett ”Bygge landet” med hytter eller forsiktig videreutvikle det eksisterende?

Av TTs bygge- og vedlikeholdskomiteé

God forvaltning av de store verdiene hyttene representerer vil alltid være en hovedoppgave for Trondhjems Turistforening (TT). Foreninga har ikke så mange hytter i fjellet, men det er en krevende hyttepark å drive og videreutvikle. Det er meget store tradisjonsverdier knytta til hyttene. De har bidratt til gode turopplevelser for svært mange mennesker. Ved siden av forvatningsutfordringene er det samtidig behov for å videreutvikle hytteanleggene og hyttenettet. Det er noen muligheter og dilemmaer for denne videreutviklinga TTs bygge- og vedlikeholdskomiteé legger fram i denne artikkelen.

TT har seks betjente hytter i fjellet, tre i Sylan og tre i Trollheimen. Vi har ni selvbetjente hytter / kvarterer, fire i Sylan, tre i Trollheimen, i tillegg til Orkelsjøhytta i Orkelsjø – Kviknefjella øst for Oppdal og Dindalshytta i Dovrefjell – Sunndalsfjella.

De tre selvbetjeningskvarterene i Trollheimen, Kårvatn, Bårdsgarden og Vassendsetra, drives av eierne i samarbeid med TT. TT har også avtale om Barnas Naturverden som består av tre ubetjente hytter. Andre turistforeninger har hytter i de samme fjellturområdene som TT.

Hva har skjedd siden 2002

I årboka for 2002 gjennomgikk byggekomiteen i TT ved Torgeir Gunleiksrud hva som da hadde skjedd med foreningas hyttenett siden de store prosjektene i forbindelse med TTs 100-årsjubileum i 1987 og friluftslivets år / DNTs 125-årsjubileum i 1993 var realisert. Det ble da bygget selvbetjeningskvarterer for bruk utenom sesong på Trollheimshytta og Jøldalshytta. Trollheimshytta gjennomgikk en omfattende utvidelse og ombygging. Gjevilvasshytta fikk nytt uthus med ubetjent kvarter og det ble foretatt mindre utvidelser og mange utbedringer. I 2002 var Viongen og Vassendsetra etablert som kvarterer og samarbeidsavtale var inngått om Barnas naturverden i Rennebu. TT hadde nylig bygd nytt selvbetjent kvarter på Storerikvollen. Ved denne utbygginga var arbeidet fullført med å få på plass fullverdige selvbetjente kvarterer på alle de betjente hyttene for bruk utenom sesong. På Gjevilvasshytta er kvarteret ubetjent, dvs. uten mat.

I 2002 var kjøkkenet både på Storerikvollen og Jøldalshytta nylig blitt bygd om. Kjølhytta hadde gjennomgått en omfattende fornyelse. Den hadde bl.a. fått nytt tak, ominnredet kjøkken, flere senger og nye doer. Noen god løsning for overnattingskvarter i Stuggudal som erstatning for Væktarhugen, som da var falt bort som kvarter, var ikke funnet. Det var arbeider i gang for å få til et selvbetjent kvarter nord for Rinnhatten på ruta mellom Trollheimshytta og Rindal, med forbindelse mot Jøldalshytta og Resvatnet.

Siden 2002 er den omfattende utvidelse og fornyelsen av Jøldalshytta realisert som en av de største byggeoppgavene i TT noen gang. På mange hytter har ellers mye innsats gått med til oppfølging av brannvern, kjøkken- og matlagingsfunksjoner, vannforsyning, avfallsbehandling, energisystemer osv. Noen av oppgavene som ble gjennomgått i 2002-årboka har TT ikke klart å komme videre med. Det gjelder bl.a. ny hytte mellom Trollheimshytta

og Rindal. Planene om sammenheng mellom Viongen og Barnas Naturverden i Rennebu har vi heller ikke fått til, og Viongen er avvirket som kvarter.

Med utvidelsa av Jøldalshytta har TT ikke lenger prekære behov for kapasitetsutvidelser på hyttene. Vi har også oppnådd bra boligforhold for betjeningene på hyttene. Kjøkken og matlagingsfunksjoner er rimelig bra ivare tatt, selv om det gjenstår noen oppgaver.

TT håper dere som går i fjellet har satt pris på de nyanlegg og forbedringer som er gjennomført de senere år.

Fortsatt mange utfordringer

Generelt har TT som mål å tilrettelegge for brede grupper av fjellvandrere og skiløpere, bl.a. barnefamilier og eldre. Noen områder er spesielt tilrettelagt eller egnet for dem som vil gå korte dagsetapper. Hytte- og rutenettet skal være attraktivt for ungdom og kunne danne utgangspunkt for mange typer turer og aktiviteter. Å tilrettelegge slik at folk skal komme seg til fjells med miljøvennlig transport vil bli stadig viktigere med de klimautfordringene vi står overfor.

TT som forening er miljøsertifisert som Miljøfyrtårn-virksomhet. Dette innebærer at bl.a. rutene og våre selvbetjente hytter og kvarterer er sertifiserte. Mens de betjente hyttene etter hvert skal sertifiseres hver for seg.

Miljøsertifisering i TT

Hva er miljøfyrtårn?

Miljøfyrtårn er en nasjonal miljøsertifiseringsordning for kvalitetssikring og helhetlige miljøløsninger for ulike typer virksomheter.

Sertifiseringen bygger på egne miljøkrav for over 60 forskjellige bransjer i tillegg til at alle må tilfredsstillende generelle krav.

Ca. 1500 bedrifter og virksomheter er sertifisert som Miljøfyrtårn fram til 2007.

Det er den enkelte kommune som er ansvarlig for sertifiseringen når kravene er oppfylt.

Miljøetsatsing i egen virksomhet

TT er en medlemsorganisasjon, og for oss er det brede miljøarbeidet viktig. Vår troverdighet som friluftslivsorganisasjon avhenger av at vi reduserer miljøbelastningene fra egen virksomhet til et minimum. TT startet sertifiseringsarbeidet høsten 2005 og ble sertifisert som Miljøfyrtårnbedrift sommeren 2007. Og da er det TTs virksomhet innen kontor-drift, driften av selvbetjente/ubetjente hytter, løypenett og arrangementer som er miljø-sertifisert.

Selv om TTs virksomheter generelt ikke gir vesentlige negative konsekvenser, kan vår bruk av skog og fjell i enkelte tilfeller medføre landskapsinngrep, støy og forstyrrelser. De største utfordringene er knyttet til merkete ruter og ferdsel i viktige leveområder for tamrein, transport av varer/utstyr til hyttene og lokalisering av hytter/ruter i ellers urørte områder.

TTs miljøarbeid har bl.a. bestått i å:

- Sikre at rute- og hyttenettet ikke er i vesentlig konflikt med dyre- og planteliv, eller med nøkkelområder for sårbare arter.
- Styre ferdselen utenom sårbare områder og konfliktfylte tider på året
- Legge til rette for miljøvennlig transport ved turer, kurs og andre arrangementer (kollektivtransport, fellestransport).

- Redusere transporten i forbindelse med hyttedriften.
- Gjennomgå energiforsyningen ved hyttene for å sikre de beste miljøløsningene mht. energiforbruk.
- Etablere miljøstasjoner for kildesortering av avfall ved hytter og kontor.
- Innføre innkjøpsrutiner for å legge til rette for miljøriktige produkter og tjenester
- Tilby mest mulig lokalprodusert mat på turistforeningenes hytter.

Miljøsertifisering

Miljøoppfølgingsprogrammet er en gjennomgang av hele vår virksomhet. Det omfatter alt fra planlegging og drift av hytter og ruter til transporter, fellestruer og kontordrift. Ut fra lokale tilpasninger var målet å gjennomføre dette programmet på alle våre selvbetjente hytter innen sommeren av 2007. Ved at TT nå er sertifisert som Miljøfyrtårnvirksomhet, strukturer vi nå miljøarbeidet vårt på en ny og bedre måte. Samtidig som vi har fått på plass rutiner for oppfølging og kontroll innenfor de enkelte områder. Hvert år skal det utferdiges en miljørapport som beskriver hvilke miljøtiltak som er iverksatt, avfallsmengde, osv., som en dokumentasjon på at vårt arbeid er i tråd med oppsatte retningslinjer.

Miljøsertifisering av de betjente hyttene

Veien videre blir nå å starte arbeidet med å sertifisere våre betjente hytter. Her kreves det egen miljøsertifisering for den enkelte hytte. Mye arbeid er allerede på gjort igjennom HMS, brann- og sikkerhetsplaner, men arbeidet med å koordinere disse opp mot den enkelte hytte gjenstår. Vi har satt oss som mål og ha sertifisert første betjente hytte innen 2009. I den forbindelse må det lages egne miljøhandlingsplaner for hyttene. Hvert tredje år må hytta resertifiseres. I miljøsertifiseringsarbeidet på hyttene fokuseres det på disse temaene:

HMS er en forkortelse for helse, miljø og sikkerhet, og er tre viktige stikkord for

gjestenes opphold på hytta. Helse viser til at hyttene har godkjente rutiner for oppbevaring og tilberedning av mat, og godkjent drikkevann. Miljø henspiller både på et sunt og positivt arbeidsmiljø, men også på det ytre miljøet som skånes ved at hyttene har renseanlegg for avløp. Sikkerhet er først og fremst knyttet til brannsikkerhet, det vil si hvilke rutiner hytta har for å unngå brann, at det er montert alarmanlegg og at rømningsveier er merket.

Innkjøp bestemmer ofte avfallsmengden og -produktet, og dermed miljøkonsekvensene som oppstår. Miljømerkede produkter er mer skånsomme for naturen, som for eksempel svanemerkede vaskemidler. Ved å få kunnskap om hvilke produkter som er miljømerket, er målet å øke antall miljøvennlige innkjøp på hyttene. Vi legger også vekt på at produkter vi bruker har ordninger for refill, at det er returemballasje og at produktet er eller kan bli resirkulert.

Transport. At TT har et tilbud med hytter som er åpne for alle, bidrar til å redusere transportmengden pr. overnatting i forhold til å dekke samme behov ved mange private hytter inne på fjellet. Fjellnaturen er sårbare for slitasje og forstyrrelser, og derfor er TT svært bevisst på å holde transporten på et minimum. Transporten gjøres på den mest hensiktsmessige måten ved den enkelte hytte, og det er viktig med god planlegging for å minimere transportbehovet. Sommers tid transporteres varer og materialer med båt, traktor, eller helikopter. Vinters tid foregår transporten med snøscooter eller bruk av helikopter, som reduserer antall turer betydelig.

Energi. Det er viktig å ha et lavt energiforbruk for å skåne naturmiljøet for utslipp og inngrep. På noen av TTs turisthytter brukes energien "smart" ved å ha vannbåren oppvarming basert på overskuddsvarmen fra dieselaggregatene som lager strømmen. Andre hytter bruker brennbart søppel som energikilde til oppvarming av vann. For hytter som er tilknyttet strømmettet gjennomføres ENØK-tiltak for å redusere strømforbruket. Fra tidligere under-

Matavfallet på Trollheimshytta blir til ypperlig matjord. Foto: Kristian Tøndel

søkelser foretatt av DNT sentralt viser det seg at energibruken pr. gjest ved TTs hytter er helt nede i 1/5 av hva en hotellgjest bruker av energi! Videre skåner vi miljøet for utslipp ved at vi dusjer mindre og kortere i fjellet, og selv har med sovepose/lakenpose og håndklær.

Søppel og avfall. For å unngå forsøpling i fjellet, oppfordrer vi alle til å ta med seg gode kildesorteringsvaner på tur. På hyttene er det utplassert miljøstasjoner eller annet tilpasset opplegg for kildesortering. Det er også hengt opp tydelig veiledning/instruks ved den enkelte hytte. Her sorteres det i pantbart, brennbart, matavfall, glass/metall, spesialavfall og restavfall. Målet er å redusere restavfallsmengden og å øke kildesorteringsprosenten. Uavhengig av dette, oppfordres alle våre gjester til selv å ta med søppel de bringer inn i fjellet, hjem igjen.

Lokalmat på hyttene

I samarbeid med DNT sentralt og Landbruks- og matdepartementet er det startet opp et arbeid med å synliggjøre og øke bruken av lokale matradisjoner og lokalprodusert mat på turistforeningenes betjente hytter. Dette arbeidet har pågått i en treårsperiode nå og vil bli videreført. Her blir det avholdt egne kurs for kokkepersonale og vertskap i forkant av sommersesongen. Utfordringen vår ligger i å bygge opp og styrke et nett av lokale produsenter og leverandører i det enkelte område.

TT har et ønske om at alle hyttene skal oppleves som trivelige å komme til og at opphold på hyttene skal være høydepunkter på turene i fjellet. TT arbeider for å ivareta behovene til bredere grupper. Som en del av oppfølginga av prinsippene for ”universell utforming”, ønsker TT å korte ned noen av de lengste rutene ved etablering av nye selvbetjente kvarterer. I TTs vegvalgsdokument for 2006 – 2009 er det lagt særlig vekt på oppfølging av de eksisterende hyttene både i forhold til gjestene og drift.

Vegvalgsdokumentet legger opp til at det skal etableres hyttetilbud i Rørostraktene, alene eller som ledd i sammenbinding mellom Sylan og Femundsmarka.

Byggekomiteen mener TT står overfor flere større utbyggingsoppgaver. Før vi gjennomgår disse, vil vi først nevne opp noen oppgaver som TT uansett bør prioritere. Med de store verdiene som ligger i hyttene TT allerede har, er det avgjørende å sørge for tilstrekkelig ressurser til å ta vare på og gjøre nødvendige utbedringer av disse anleggene.

For mange av de betjente hyttene gjenstår stadig utfordringer for å få på plass gode, driftssikre og stabile energisystemer for oppvarming, kjøkken og matlagring, brannvarslingssystemer og generelt ivareta en god standard på kjøkken, sanitærfunksjoner osv. På de selvbetjente hyttene er utfordringene primært knytta til brannsikring og nød-belysning. Vi står overfor store utfordringer i forhold til energisparing på mange av hyttene. TT samarbeider med andre turistforeninger, leverandører osv. om de tekniske anleggene på hyttene. TT ønsker f.eks. på de selvbetjente hyttene og kvarterene å få utviklet robuste standardssystemer for strømforsyning og brannvarsling framfor å prøve og feile på egen hånd.

Tilsettinga av driftssjef i TT i 2006, som har oppfølging av anleggene som heltids funksjon, gjør foreninga bedre i stand til å ivareta hytteanleggene. TT legger vekt på å få erfarne folk eller skolere de som har tillitsverv eller ansettes til å drive de tekniske anleggene på

hyttene. Det er likevel en utfordring å gjøre anleggene enklere å drive og redusere risiko ved feil bruk eller manglende oppfølging. Det bør generelt tilstrebtes å ha så like tekniske anlegg som mulig på samme type hytter, f.eks. energisystemer og brannvarslingsanlegg på de betjente hyttene uten nettilknytning.

På alle hyttene vil det i tillegg stadig være større og mindre utbedrings- og fornyelsesoppgaver. For 2008 har byggekomiteen gått inn for å prioritere et program som skal gjøre de selvbetjente hyttene og kvarterene mest mulig attraktive, trivelige å komme til og være på. Dette vil gjelde alt fra skilting og informasjon på hytta, ordninger med vannhenting, tørkeopplegg, kvalitet og standard på senger, sengetøy osv. og en gjennomgang av inventar og utstyr, gjennomgående vedlikehold og renhold. At hyttene er i god vedlikeholdsmessig stand, dvs. at vinduer er malt, golv lakket eller malt osv., er avgjørende for at gjestene skal få et godt inntrykk av og trives på hytta. Vi bør komme langt i de oppgavene som ikke koster så mye. Mye av dette er oppgaver som er greie å gjøre på dugnad. TTs økonomi blir avgjørende for hvor langt vi kan komme i fornyelser. Et tilsvarende program for de betjente hyttene bør også gjennomføres. Dette vil bli mer krevende og bør vel kobles til aktuell miljøsertifisering.

TT må også raskt finne en løsning på fundamentproblemene på Ramsjøhytta. Her avveies ulike løsninger, bl.a. fornyelse av den eldste delen av hytta. På Jøldalshytta gjenstår det oppfølgingsoppgaver etter erfaring høstet fra drifta av det nye anlegget gjennom de første par år. Også på Trollheimshytta gjenstår viktige utbedringsoppgaver, bl.a. å få forbedret ventilasjon og luftemuligheter og øke senge lengden på mange av soverommene. Vassendsetra er et flott overnattingssted som TT har avtale om. Dårlig vinterisolering gjør at kvarteret har begrenset kapasitet om vinteren. Vinterisolering og bedre fyringsmuligheter i hovedhytta er krevende å få til, men bør prioriteres.

Energiforsyning i fjellet

De fleste av våre medlemmer setter nok pris på en god varm dusj og en deilig middag når de ankommer våre betjente hytter etter en lang dag i fjellet. Noen vil nok oppleve dette som en selvfølge, men hvor selvfølgelig er det egentlig? Tilbereding av mat, varmt vann, lys og varme krever energi i ulike varianter. Så hva gjør vi når e-verkets ledningsnett ender 10 km unna hytta?

Å drive en turisthytte inne i fjellheimen er et privilegium, men også en utfordring. De samme lover og forskrifter som regulerer virksomheter som hoteller og serveringssteder i mer urbane områder, gjelder også for oss som driver turisthytter inne i fjellheimen. For å kunne oppfylle myndighetenes krav, er vi nødt til å basere oss på alternative energikilder og da med hovedvekt på dieselaggregater og gass. Dette gir oss store utfordringer og kostnader i forhold til transport inn i fjellet.

I dag drives Trollheimshytta, Jøldalshytta og Storerikvollen med aggregatstrøm. Dette er kostbar energi, noe som har ført til at TT har sett på hvilke muligheter som finnes for å redusere aggregatenes driftstid, men likevel kunne forsyne hytta med nødvendig energi til brannvarsling, vannrensing, kommunikasjon, nødvendig belysning, samt hyttenes kjøle- og fryseanlegg.

Til åpningen av nye Jøldalshytta i Trollheimen i 2005, ble det i tillegg til strømaggregat også montert en batteribank. Dette har gitt oss mulighet til å redusere aggregatets driftstid til de periodene hvor strømbelastningen på hytta er stor, dvs. morgen og kveld. Under drift leverer aggregatet strøm til en stor batterilader som lader en 24V batteribank. Når aggregatet ikke er i drift, leverer batteribanken strøm til en ”vekselretter” som omgjør 24V strøm til 230V til drift av kjølerom, brannvarslingsanlegg og belysning.

*Dieselaggregatet på Storerikvollen leverer opp til 35 kW og driftstiden ønskes begrenset til ca. 8 timer /døgn. Resten av døgnet hentes energien fra en nyinnkjøpt batteribank (bildet).
Foto: Odd Harald Eriksen*

Dette anlegget har nå vært i drift i 2 år og gitt oss gode erfaringer. Samme type anlegg ble i april 2008 montert på Storerikvollen i Sylan. Investeringen er kostbar. Med spillemiddelstøtte, dugnad og egne midler kom finansieringen på plass. Vi regner med innsparinger i diesel- og transportkostnader opp i mot 50 000 kr årlig på denne hytta. I tillegg kommer reduserte CO₂-utslipp og reduksjon i aggregatstøy.

Samtidig gjør slike installasjoner at hytteparken vår blir stadig mer sårbar for tekniske feil som kan oppstå. Dette stiller større krav til tekniske ferdigheter hos våre ansatte, noe som medfører at vi må holde fokus på opplæring av dem som skal håndtere installasjonene.

Energiforsyning på TTs betjente hytter

Status pr. sommeren 2008

NEDALSHYTTA

Årlig ca 2500 overnattinger.
Nettstrøm. Årlig forbruk på 85 000 kWh.
Vedfyrt peis. Årlig vedforbruk, 2 favn.

STORERIKVOLLEN

Årlig ca 2600 overnattinger.
Dieselaggregat på 35 kW til kjøkkenfunksjoner og annen drift. Driftstid pr. døgn 10 timer og årlig dieselforbruk 9000 liter (før installasjon av batteribank.) Batteribank på 24kWh (montert 2008) leverer strøm utenom driftstida til aggregatet. Vedfyrt vannvarming og oppvarming av bygninger. Vedforbruk 9 favn pr. år. Parafinbrennere på to tørkerom. Parafinforbruk pr. år 250 l pr. år. Propangass til matlaging. Propanforbruk pr år 100 kg. Supplerende belysning i oppholdsrom parafinlamper og stearinlys. Bruk av bart lys ikke tillatt i andre deler av hytteanlegget.

SCHULZHYTTA

Årlig ca 700 overnattinger.
Solcellepaneler leverer strøm til brannvarsling, nødbelysning og noen lyspunkter på kjøkken. Vedfyrt oppvarming og vannvarming. Vedforbruk 6 favn pr. år. Propan til matlaging. Propanforbruk pr år 210 kg. Belysning i oppholdsrom parafinlamper og stearinlys. Bruk av bart lys ikke tillatt i andre deler av hytteanlegget.

GJEVLVASSHYTTA

Årlig ca 3900 overnattinger.
Nettstrøm. Årlig forbruk på 110 000 kWh.
Vedfyrte peiser, 3 favn ved pr. år. Bruk av energisparende lyspærer er under utprøving.

JØLDALSHYTTA

Årlig ca 3300 overnattinger.
Dieselaggregat på 25 kW til kjøkkenfunksjoner og annen drift. Driftstid pr. døgn 10 timer og årlig dieselforbruk 2800 liter. Batteribank på 24Kwh leverer strøm utenom driftstida til

aggregatet. Vedfyrt vannvarming og oppvarming av bygninger. Vedforbruk 12 favn pr. år. Ved utskifting av eksisterende varmtvannsbereeder i hovedbygget skal ny legges til uthuset sammen med dieselaggregatet for å kunne bruke overskuddsvarme fra dieselaggregatet til vannvarming. Propangass til matlaging. Propanforbruk pr år 240 kg. Supplerende belysning i oppholdsrom parafinlamper og stearinlys. Bruk av bart lys ikke tillatt i andre deler av hytteanlegget.

TROLLHEIMSHYTTA

Årlig ca 3500 overnattinger.
Dieselaggregat på 15 kW til kjøkkenfunksjoner og annen drift. Driftstid pr. døgn 10 timer og årlig dieselforbruk 1500 liter. En mindre batteribank på 100Ah leverer strøm utenom driftstida til brannvarsling og nødbelysning. (Driftstid på aggregatet er lengre enn ønskelig pga. krav til temperatur i dypfrysere og mangel på stor nok batteribank for å dekke dette behovet). Vedfyrt vannvarming og oppvarming av bygninger. Vedforbruk 11 favn pr. år. Propangass til matlaging. Propanforbruk pr. år 100 kg. Supplerende belysning i oppholdsrom parafinlamper og stearinlys. Bruk av bart lys ikke tillatt i andre deler av hytteanlegget.

Trollheimshytta fikk installert ny fyrkjel i 2003. Automatisk trekkregulering gir redusert vedforbruk i forhold til den gamle kjelen.

Foto:
Kristian Tøndel

Ruta mellom Nedalshytta (bildet) og Storerikvollen er blitt for lang for mange etter at båtruta over sjøene har falt bort. Foto: Jonny Remmereit

Aktuelle større prosjekter

Det er flere større byggeprosjekter komiteen ser behov for. Prosjektene ivaretar mange av formålene som er gjennomgått foran:

Sylan:

- Nytt selvbetjent kvarter for forkorting av ruta Nedalshytta – Storerikvollen. Et viktig prosjekt å få til fordi mange opplever ruta som lang etter at båtruta på Nesjøen / Esandsjøen falt bort. Denne dagsetappen er den eneste lange på hele sammenhengen fra

Stuggudal om Nedalshytta og Storerikvollen fram til Selbu. Realisering forutsetter tillatelse fra vernemyndigheter og samarbeid med reindrifta, både for plassering og utforming av et evt. anlegg og som en mulighet for å formidle kunnskap om samisk reindrift og kultur.

- Nytt selvbetjent kvarter på TTs tomt innerst i Stuggudalen. Det er behov å få til en ”endelig” løsning på kvarterbehovet Stuggudalen.
- Nytt selvbetjent kvarter som kan forbinde Sylan med Femundmarka. En sammenheng TT i mange år har arbeidet for å få gjenopprettet etter at den falt bort i løpet av 1970 -1980-tallet.
- Videreutviklet hytte- og rutenett i områdene fra Kjølioniområdet mot Røros. Som oppfølging av tidligere initiativ og vegvalgsdokumentet 2006 – 2009 med ønske om mer tilrettelegging mot Rørosområdet.
- Videreutviklet hytte- og rutenett fra Kjølioniområdet mot Trondheim. En framtidig mulighet for området og sammenhengen mot Trondheim vil f.eks. være en tilrettelegging med enklere kvarterer.

Tidligere båtruter på Esandsjøen og senere Nesjøen – Esandsjøen er stipt inn. TT ønsker å bygge en ny selvbetjent hytte mellom Nedalshytta og Storerikvollen.

Et nytt selvbetjent kvarter på ruta mellom Trollheimshytta og Kårvatn er et høgt prioritert prosjekt.

Ruta mellom Trollheimshytta og Kårvatn gjennom Naustådalen er lang og krevende og begrenser bruken av hele Trollheimen i sammenheng.
Foto: Erik Stabell

Trollheimen:

- Nytt selvbetjent kvarter mellom Trollheimshytta og Kårvatn.

En høgt prioritert oppdeling av ei rute som er for lang for mange og begrenser bruken av hele Trollheimen i sammenheng.

- Nytt selvbetjent kvarter mellom Trollheimshytta / Jøldalshytta og Rindal.

En prioritert oppdeling av ei rute som nå oppleves som alt for lang for de aller fleste. Med ei hytte her gjenetableres start- /avslutningsmuligheter for turer i Trollheimen med buss og gir en nordlig hytte-rute-”trekant” med Jøldalshytta og Trollheimshytta.

- Hytte- ruteforbindelser mellom Gjevilvasshytta / Jøldalshytta og Barnas naturverden / Oppdal.

En sammenknytning av kort-tur / barnetilrettelegginga i Barnas Naturverden og langs Gjevilvatnet mellom Gjevilvasshytta og Bårdsgarden og etablering av en hytte-ruteforbindelse helt fra / til Oppdal.

- Utvidet sengekapasitet på Gjevilvasshytta. Behovet for å utvide hytta bør gjennomgås. Den har størst belegg av TTs hytter, årlig ca 3900, mens sengetallet bare er på 54 med 8 soveplasser på sengelem i tillegg. De to andre hyttene i ”trekanten” har ca 80 senger.

Nytt selvbetjeningskvarter i området mellom Bolmevatna og Rindal vil gi en start- og avslutningsmulighet for turer i Trollheimen med bruk av buss.

Et valg mellom ulike retninger

Det vil være helt urealistisk å tro at TT skal greie å realisere mange av disse aktuelle prosjektene med det første. Det vil bli en krevende prioritering mellom mange gode formål. Som bidrag til avveiningene om hva som bør prioriteres, kan vi nå si at TT for de nærmeste årene står overfor valg mellom to ulike inn-retninger for videreutvikling av hyttenettet:

- Gjenetablere sammenhenger og utvikle nye områder
- Konsolidering om det eksisterende

Gjenetablere sammenhenger og utvikle nye områder

Ved en slik innretning vil det være aktuelt å prioritere gjenetablering av sammenhengen fra Sylan mot Femundsmarka med kvarter i Stuggudal og mellom Stuggudal og Brekken og områdene fra Kjølifjellet mot Røros, slik vegvalgsdokumentet legger opp til. Kanskje bør en hytte-rute-forbindelse mot Trondheim også etableres. I Trollheimen vil ny hytte fra Trollheimshytta mot Rindal få høg prioritet, sammen med etablering av forbindelsen fra Gjevilvasshytta mot Barnas Naturverden.

Denne innretninga ivaretar og utvikler godt sammenhenger og gir økte muligheter for tradisjonelle fotturer og skiturer mellom hyttene. Den bygger også opp om en strategi med økt aktivitet i Røros-området for TT.

Konsolidering om det eksisterende

Ved en slik innretning vil etablering av et evt. nytt overnattingskvarter mellom Storerikvollen og Nedalshytta komme høgt opp. Sylan er tilrettelagt med korte dagetapper og dette er den eneste lange dagsetappen på hytte-rute-sammenhengen mellom sentrale Sylan og Selbu. Denne innkortinga bør f.eks. komme foran en forbindelse fra Sylan mot Femundsmarka. Nytt kvarter i Stuggudal bør komme inn også i denne prioriteringa. For Trollheimen vil hytteprosjektet på ruta

Trollheimshytta – Kårvatn bli prioritert høgt, sammen med utbedring av Vassendsetra for vinterbruk. Nytt kvarter mot Rindal bør være med ved denne prioriteringa. Forbindelsen mellom Jøldalshytta / Gjevilvasshytta og Barna Naturverden vil kreve store ressurser med etablering av to nye hytter, men kan også være aktuelt å ta med.

En slik innretning bygger opp under og styrker det eksisterende hytte- og rutenettet og gjør dette mer egnet for prioriterte grupper og en økende gruppe fotturister som ønsker kortere turer mellom hyttene. Men den ivaretar ikke behovet for å få bygget ut manglende sammenhenger mellom fjellområder og åpne nye fjellområder med det første.

Så vil det selvsagt uansett innretning kunne oppstå situasjoner som gjør at hytteprosjekter bør framskyndes fordi sjansen ”byr seg”. Det kan f.eks. gjelde dersom TT får tilbud om leie eller kjøp av bygning eller tomt på egnet sted mellom Stuggudal og Brekken / Vauldalen, som gjør at det etter mange års arbeid for gjenoppretting av den forbindelsen, åpner seg en mulighet for å få på plass et kvarter her. Eller det kan hende de som står bak Barnas naturverden ønsker å videreutvikle dette nettet og kan realisere sammenhengene mot hyttenettet i Trollheimen. I slike situasjoner må en være åpen for at prosjekter gjennomføres på tvers av vedtatte prioriteringer.

Det er komplisert å få lov til å etablere nye overnattingskvarterer i fjellet. Hyttene skal legges langt inne fjellområdene. Her er mye av naturen og landskapet sårbar. Det må foreligge godt begrunnede behov for fjellfriluftslivet når nye overnattingshytter skal etableres. Det er viktig at større områder og sammenhenger beholdes uten ferdsel og aktiviteter. Det drives mange virksomheter som det skal tas hensyn til. Både i Sylan og Trollheimen driver samene reindrift som det også er knyttet store og høgt prioriterte kulturverninteresser til. Grunneiere skal være positiv til planene og være villig til å stille tomt til disposisjon og

åpne for at ruter merkes. Kommunen skal være enig i at den aktuelle videreutvikling av hytte- og rutenettet er ønskelig.

Andre større prosjekter

I oversikten over aktuelle prosjekter har vi ikke tatt med tekniske prosjekter som utbygging av vannbasert mikrokraftverk på Trollheimshytta. En evt. realisering av dette må bl.a. bero på en helhetlig vurdering av fordeler og ulemper i forhold til andre energialternativer, bl.a. dieselaggregat som i dag løser strømbehovet. Og prosjektet vil bli så kostbart at realisering bør bero på spesiell finansiering.

Behov for et ”Gamle hytters fond”

TTs økonomi er sårbar for svingninger i besøket på hyttene. Store økninger i driftsutgifter i forbindelse med de betjente hyttene fører til at økte inntekter fra flere medlemmer, innsparinger på drift og generelt økt aktivitet blir ”spist opp”.

Økonomiske tilskudd fra Kulturdepartementets spillemidler er avgjørende for å realisere større utbyggings-, ombyggings- og tekniske prosjekter. TTs egne fond og andre fond, legater og tilskuddsordninger vi har fått støtte fra, gir i tillegg viktige bidrag til mange oppgaver. De fleste av de gjennomførte prosjekter på TTs hytter de senere år ville ikke vært mulig å realisere uten slike tilskudd.

For å styrke uavhengigheten av skiftinger i TT driftsøkonomi ytterligere, har byggekomiteen fremmet behov for etablering av et større hyttefond i TT. Dette vil i tilfellet komme i tillegg til de fond TT har fra tidligere større gaver til foreninga. Komiteen har fått styrets og administrasjonens tilslutning til å utrede et fond. Det tenkes et fond basert på gaver av ulik type, gjerne også basert på tilførsel fra TT drift etter økonomisk gode år. Sammen med ordinær finansiering over TTs budsjetter, vil et slikt fond styrke mulighetene for å videreutvikle TTs gamle hytteanlegg mer uavhengig

Dugnad på Trollheimshytta. Foto: Finn Blakstad

av variasjoner i driftsresultat. Gaver må kunne gis til fondet generelt. Men de må også rettes inn mot bestemte hytter eller det fjellområdet som giver har spesiell tilknytning til.

Dugnad i TT

Det drives en svær dugnadsinnsats på TTs hytter. Innsatsen består bl.a. av dugnadsgrupper som f.eks. hyttetilsynene har knytta til seg, dugnader organisert gjennom grupper som Ungdomsgruppa og Veteranen og annonserte dugnader på bestemte hytter. Store oppgaver knytta til Jøldalsutbygginga ble utført på dugnadsbasis. I ledige stunder har også betjeninga på noen av hyttene bidratt med mye tilleggsinnsats.

Bygge- og vedlikeholdskomiteen ser for seg at det bør organiseres en ”Dugnadsgruppe” i TT. Dette bør være en fast gruppe med personer som ønsker å gjøre en innsats og som kan melde seg på til å utføre bestemte fastlagte oppgaver eller delta på ulike typer dugnads-samlinger. Både arbeid på hyttene og på rutene bør være oppgaver for en dugnadsgruppe. Også dugnader med tilrettelegging i nærområdene bør kunne være med i programmet, f.eks. knytta til TTs gamle stinett og Rønningen i Trondheimsmarka. Særlig interessant vil det være dersom vi kan få satt sammen arbeidsgrupper med spesiell kompetanse som TT trenger, f.eks. for utførelse av fagmessig vedlikehold av gamle bygninger og for utredning og drift av tekniske anlegg.